

Більшовики які прийшли до влади у 1917 році, мабуть, як ніхто інший, розуміли значення засобів масової комунікації для формування громадської думки і тому практично з перших днів існування Рада Народних Комісарів (РНК) приймає декрет «Про пресу» від 27 жовтня 1917 р. Для припинення злочинів і провинностей проти народу, скоєних шляхом використання преси, декретом РНК від 20 січня 1918 р. вводився революційний трибунал друку [2, с. 432–434].

Однак з прийняттям Конституції 1918 р., яка закріплювала відносно широке коло демократичних свобод, вплив НКВС на друк послаблюється. Більше того, з 6 червня 1922 р. Декретом РНК з метою об'єднання всіх видів цензури друкованих органів створювалося Головне управління у справах літератури і видань (Головліт) при Наркоматі освіти. Як головний цензурний орган Головліт проіснував до 1990 р., до часу прийняття Закону СРСР «Про пресу та інші засоби масової інформації», яким було проголошено скасування цензури. Разом з тим вживалися заходи проти передчасного оприлюднення у пресі матеріалів і відомостей, що перебували на стадії розроблення. Наказ № 23 Центрального адміністративного управління НКВС від 21 вересня 1923 р. забороняв працівникам надсилати в пресу без дозволу будь-які матеріали про діяльність управління. Винних могли переслідувати в судовому порядку [3].

Певна увага приділялась гласності в роботі органів внутрішніх справ, зміцненню зв'язків із громадськістю. Так, у період чистки в міліції у 1921 р. у пресі з'явилися оголошення з пропозиціями до населення подавати відгуки про роботу працівників міліції [4]. На раді губернських виконкомів України від 10 липня 1922 р. порушувалося питання про заснування в засобах масової інформації спеціальних рубрик, які б висвітлювали діяльність органів внутрішніх справ [5, с. 97], а в наказі по міліції та карному розшуку УРСР від 13 грудня 1923 р. вказувалося на необхідність потурбуватися про широке опублікування і вивішування на помітних місцях всіх (за винятком таємних) інструкцій, вказівок і наказів керівних органів щодо роботи міліції і карного розшуку [5, с. 100–101].

У квітні 1928 р. Другий Всеросійський з'їзд адміністративних працівників, розглянувши роботу міліції, вказав на можливість ознайомлювати трудящих з усім, що виходить за рамки таємно-розшукової діяльності. Бажаним визнано було широко ознайомлювати населення зі станом злочинності у даній місцевості та окремих її видів, динамікою і безпосередніми причинами, що впливають на її рух, а також оголошувати про окремих злочинців. З цією метою пропонувалося ширше використовувати можливості засобів масової інформації, публікувати в газетах прикмети розшукуваних злочинців, своєчасно попереджати громадян про сезонні злочини з описуванням профілактичних заходів [6]. На основі рішень Другого Всеросійського з'їзду адміністративних працівників президія ЦК ВКП (б) і колегія РСІ в червні 1928 р. прийняли постанову «Про результати обстеження міліції і органів карного розшуку». В ній наголошувалося на необхідності зміцнення зв'язків міліції з громадськістю в боротьбі з порушеннями громадського порядку, введення в практику регулярних звітів працівників перед трудящими, висвітлення їх роботи в пресі [5, с. 100].

Згодом у 30–50-х роках зв'язки органів внутрішніх справ із засобами масової інформації не припинялись, хоча й мали односторонню спрямованість на основі підпорядкування.

Список бібліографічних посилань

1. Кедров Б. М. История науки и принципы её исследования. *Вопросы философии*. 1971. № 9. С. 78.
2. Декреты Советской власти. Т. 1. М. : Госполитиздат, 1957. 731 с.
3. Систематический сборник действующих руководящих приказов, циркуляров, инструкций по милиции (по 01.03.26). М. : Изд-во НКВД, 1926. 842 с.
4. Отчет о деятельности НКВД за 1 полугодие 1921 г. и краткий обзор развития НКВД с 1917 по 1921 гг. М. : НКВД, 1922. 36 с.
5. Малыгин А. Я. К вопросу о гласности в деятельности советской милиции в переходный период от капитализма к социализму. Профессиональные и общественные начала в деятельности ОВД: история и современность. М. : Акад. МВД СССР, 1990. 107 с.
6. Бюллетень НКВД УССР. Киев : НКВД, 1924. № 1–2. С. 6.

Одержано 01.11.2019

УДК 378.147

Інна Миколаївна ГОЛОПІЧ,

старший викладач кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1831-9752>

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Питання щодо формування комунікативних компетентностей правоохоронців завжди є актуальним в українському суспільстві. У зв'язку із цим необхідно акцентувати увагу на проблемі комунікативного виховання осіб, які навчаються і працюють в системі МВС. Засвоєння моральних та духовних цінностей народу під час навчання в закладах освіти зі специфічними умовами навчання сприятиме формуванню інтелігентності, контактності майбутніх поліцейських, визначатиме їх культуру поведінки й мовлення, які є надзвичайно важливими для виконання ними професійних обов'язків.

Некомпетентні поліцейські під час усного спілкування з правопорушниками і потерпілими припускаються помилок, що, у свою чергу, призводить до труднощів щодо розв'язання спірних питань пов'язаних із вчиненням протиправних дій, до загострення конфліктних ситуацій, породжує негативне ставлення населення до правоохоронців.

Нинішній імідж поліцейського набуває «темних» відтінків саме через недостатню загальну освіченість й надзвичайно низький рівень мовної культури.

Отже, одним із головних завдань закладів вищої освіти МВС є формування комунікативних якостей правоохоронців, враховуючи специфічні умови навчання й систему в якій знаходяться курсанти та слухачі.

Відомо, що людина стає культурною у процесі соціалізації й освіти. Необхідно щоденно працювати над собою, докладати чималих зусиль, щоб досягти певного культурного рівня, і заклади освіти повинні всебічно сприяти цьому розвитку.

На жаль, під час останніх реформ, які відбувались у системах освіти й МВС України, з одного боку, начебто робиться акцент на тому, що взаємовідносини з населенням вимагають від поліцейських високої культури спілкування, формування свідомої національно-мовної особистості, з іншого боку, скорочуються години або зовсім зникають з навчальних планів дисципліни, такі як «Риторика», «Культура професійного мовлення», «Професійна етика», на яких курсанти мали б можливість формувати комунікативні компетентності.

У навчальну програму підготовки патрульних поліцейських було введено дисципліну «Ефективна комунікація», у якій надається багато корисних, практичних порад для здійснення комунікативних заходів із населенням. Однак, найбільшою проблемою цього курсу було те, що за чотири академічних години не можливо набуті знання й навички з комунікації довести до їх автоматичного вживання.

У курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ нині єдиною дисципліною, де формуються комунікативні компетентності професійного спілкування майбутніх поліцейських засобами української мови є «Українська мова професійного спрямування». Під час вивчення теми «Усне професійне спілкування правоохоронця» їм пропонується опанувати теоретичну частину, яка складається з таких питань, як:

1. Спілкування як основа діяльності правника.
2. Функції спілкування.
3. Види, тональності, типи і форми професійного спілкування. Моделі спілкування. Основні закони спілкування.
4. Службовий мовний етикет правоохоронця.
5. Функції мовного етикету.
6. Особливості і критерії вибору потрібної форми спілкування.
7. Мовний етикет у ділових ситуаціях.
8. Причини порушення мовного етикету.
9. Поняття ділового спілкування. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування. Врахування невербальних факторів професійного спілкування (погляд, усмішка, відстань). Зони проведення ділового спілкування.
10. Приватне усне ділове мовлення. Функції та види бесід.
11. Публічний виступ як важливий засіб комунікації.
12. Види публічного мовлення. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати. Підготування виступу.

У майбутніх поліцейських необхідно заздалегідь формувати здатність установлювати контакт, готовність вислуховувати потерпілих і правопорушників, уміння розв'язувати конфліктні ситуації тощо. Тому їм пропонується виконати практичні завдання, наприклад, змодельовати спілкування з правопорушником, провести бесіду з підлітком щодо недопущення правопорушень і скоєння злочинів тощо.

Слід зазначити, що такі заняття активізують процес навчання майбутніх поліцейських і сприяють отриманню знань і навичок щодо професійного спілкування, у такий спосіб, реалізуючи компетентнісний підхід у підготовці правоохоронців.

Оскільки поліцейські безпосередньо є представниками державної влади, весь час знаходяться в центрі уваги, здійснюють інформаційний зв'язок із суспільством, їх постійно оцінюють за багатьма критеріями, від морально-етичних норм поведінки до мовної компетенції, і будь-які порушення цих норм відразу отримують негативну публічну реакцію, то необхідно формувати образ сучасного компетентного у спілкуванні правоохоронця, тим самим доповнюючи імідж вищого закладу зі специфічними умовами навчання.

Отже, формуванню комунікативної компетентності й вихованню мовної культури поліцейських слід приділяти більше уваги, збільшити кількість годин і ввести у навчальні програми дисципліни, які розвиватимуть навички спілкування, сприятимуть мовній підготовці правоохоронців, тим самим впроваджуючи в життя закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Одержано 23.10.2019